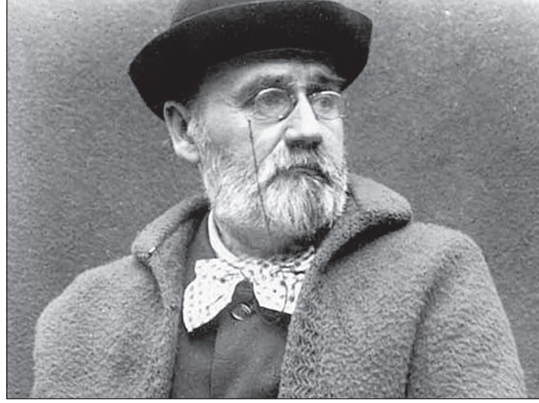

◆ Ədəbi kaleydoskop

EMİL ZOLYA

• XIX əsr görkəmli fransız yazıçısı Emil Zolya (1840-1902) uşaqlığında tez-tez xəstələnərmiş. E.Zolyanın, üstəlik, görmə qabiliyyətində və nitqində də qüsurları varmış. Bu səbəbdən də sinif yoldaşları onu ələ salar və təkləyərmişlər.

• Atasını erkən itirən Emil kiçik yaşlarından evin bütün yükünü çiyinlərində daşmalı olur. Bəzən günlərlə ac olan və çörək pulu qazanmaq üçün 9-10 saat işləməyə məcbur qalan gələcək yazıçı bütün çətinliklərə baxmayaraq, hər gün 1000-2500 söz yazır.

• Həyatının çox hissəsini, demək olar ki, anasına həsr edən yazıçı gec ailə həyatı qurur. Yazıçı 1870-ci ildə orta səviyyəli bir ailənin qızı ilə evlənir. Onun sevib-seçdiyi xanım Aleksandrina Meley tez bir zamanda ailənin bütün məişət qayğılarını üzərinə çəkir. Bu da Emilə daha rahat yazmaq üçün şərait yaradır.

• Bir müddət sonra evli Emil Zolya 20 yaşlı paltaryuyan Janna Rozərə vurulur. Bu vaxt o, artıq varlı və tanınmış yazıçı idi və iki ailənin xərclərinin öhdəsindən asanlıqla gəlirdi. Tezliklə Janna iki övlad dünyaya gətirir. Maraqlısı budur ki, madam Zolya ərinin bu münasibətindən xəbər tutsa da, hər şeyi normal qarşılayır.

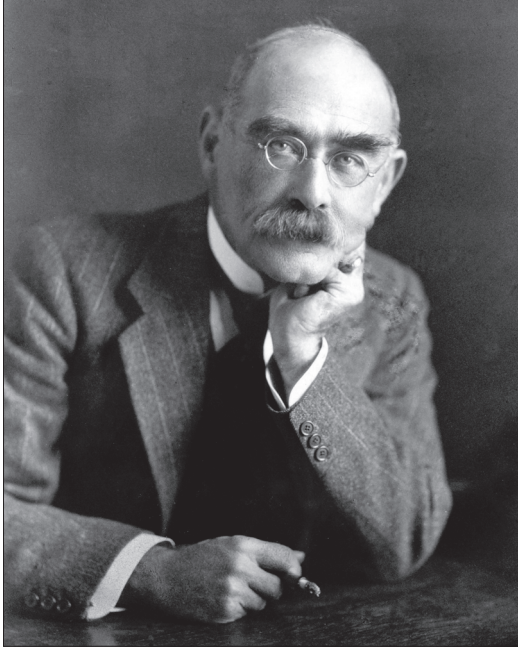
• Uzun illər E.Zolya özü üçün müəyyən etdiyi gündəlik rejimindən kənara çıxmır: hər gün saat 8-də yuxudan oyanır, gəzintiyə çıxır, daha sonra günortaya qədər yazır, günortadan sonra lazım bildiyi insanlarla görüşür, yenidən yazır və kitabxanada vaxt keçirirdi. Beləliklə, o, zaman keçdikcə "ədəbi maşın"a çevrilirdi.

• Yazıçı rəssam Pol Sezanla, demək olar ki, ömrünün sonuna kimi dostluq edir.

• E.Zolya uşaqlıqdan arzu edirmiş ki, anası onunla fəxr etsin. Yazıçı ömrü boyu uşaqlıq arzusunu həyata keçirmək üçün çalışır.

• Məşhur yazıçı 1902-ci ildə bədbəxt bir hadisə nəticəsində – dəm qazından zəhərlənib ölür. Ölümündən sonra övladları Deniz və Jak məhkəmənin qərarı ilə onun soyadını daşımaq hüququ qazanırlar. Janna da 1914-cü ildə uğursuz əməliyyat nəticəsində dünyasını dəyişir. Aleksandrina isə ahıl yaşlarına qədər Emilin varislərinin qayğısını çəkir.

COZEF REDYARD KIPLİNQ

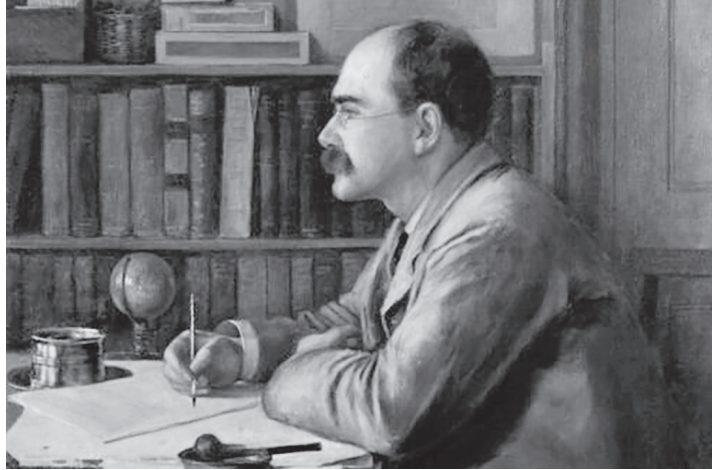
Yeni Çarlz Dikkens

Bir vaxtlar “Yeni Çarlz Dikkens” adlandırılan tanınmış yazıçı Redyard Kiplinq hələ yaradıcılığının erkən mərhələsində öz ədəbi üslubu ilə seçilməyi bacarır. 1865-ci ildə Bombeydə dünyaya göz açmış Kiplinq hərbi məktəbdə təhsil almasına baxmayaraq, zabit ola bilmir. Onun ədəbi istedadını təhsil illərində məktəbin direktoru Kornell Prays kəşf edir. İllüstrasiyaçı atasının təkidi ilə o, kiçik yazılarını da nəşr etdirdiyi “Civil and Military” qəzetində müxbir kimi işə başlayır, Asiya, Afrika və Cənubi Amerikaya səfərlər edir. Orta yaşlarında isə artıq Avropanın əksər

hissəsini gəzir. Yazıçı ömrünün çox hissəsini İngiltərə və Amerikada yaşamasına baxmayaraq, Hindistanı əsil vətəni hesab edir.

Ən gənc Nobel mükafatçısı

İstedadlı yazıçını oxucular çox tez qəbul edir, əsərlərini maraqla oxuyurlar. Həm nəzm, həm də nəsrə özünü sınayan R.Kiplinqin ilk romanı – “İşıq söndü” 1890-cı ildə nəşr olunur. Dörd il sonra isə yazıçının əfsanəvi əsəri –

“Cəngəlliklər kitabı” çapdan çıxır. 1899-cu ildə Cənubi Afrikada bir neçə ay qaldıqdan sonra “Kim” romanını (1901) dərc etdirir. Elə oradaca yazıçı “Sadəcə hekayələr” (1902-ci il) üçün material yığır. O, 1907-ci ildə “müşahidəçilik qabiliyyəti, parlaq fantaziya, ideya zənginliyi və istedadına” görə Nobel mükafatına layiq görüləndə vur-tut 41 yaşı var idi.

Kitablarındakı qeyri-adi simvol

Yazıcının kitablarında həkk etdirdiyi svastika və xortumunda lotos tutan fildən ibarət işarənin müəllifi atası olub. Lotos Hindistanda uğur, sağlamlıq və

xeyirxahlıq mənasını ifadə edir. Nasional-sosialistlər Almaniya hakimiyyətə gəldikdən sonra yazıçı bu simvoldan ticarət markası kimi istifadəni dayandırır.

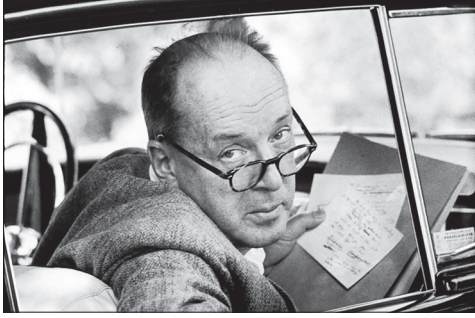
Masson lojasına üzvlüyü ilə fəxr edir

Yazıçı gənc yaşlarında – 21 yaşında masson lojasına üzv olur (qardaşlığa üzv olmaq üçün bu, rəsmi yaş həddidir). O, bunu heç kimdən gizlətmir və hətta “The Times” qəzetinə müsahibəsində bunu çox fəxrlə bəyan edir və deyir ki: “Mən, bir neçə il lojanın katibi də olmuşam...”

İki övladını itirən yazıçı

Kiplinq hekayələrinin çoxunu övladları üçün yazırmış. Yaratdığı obrazlarla xəyalları bəzəyən yazıcının övladları dünyasını çox erkən dəyişirlər. Böyük övladı – qızı Jozefinanın ölümü Redyard Kiplinqi dərinə sarsıdır. 1899-cu ildə böyük qızını itirən Reyard, 1915-ci ildə kiçik oğlunu da torpağa tapşırır. Con Kiplinq isə Lose döyüşündə həlak olur və onun cəsədi tapılmır. Yazıçı və Qırmızı Xaç Komitəsində xidmət edən həyat yoldaşı onu 4 il axtarsalar da, axtarışları nəticəsiz qalır. I Dünya müharibəsindən sonra Kiplinq dünyadakı ingilis əsgər və zabitlərinin məzarlarının qorunmasına məsul olan Müharibə Dəfn Komissiyasına üzv olur. İncildəki “Onların adları əbədi yaşayacaq” ifadəsini xatirə obelisklərinə həkk etməyi təklif edən də məhz Redyard Kiplinqdir.

NABOKOV

- Yaxınları ilə inqilabdan gizlənən Nabokov ilk hekayələrini “Yalta xəbərləri” adlı yerli qəzetlərdə dərc etdirir.

- Yazıçı və ailəsi bolşeviklər Kırımı ələ keçirdikdən sonra Rusiyanı birdəfəlik tərk edir. Ailə satdığı zinət əşyalarının hesabına Berlində gündəlik ehtiyaclarını qarşılaya bilir, eyni zamanda, Vladimir isə Böyük Britaniyada – Kembridcə təhsil almağa

başlayır. Valdimirin atası o, 23 yaşındaykən Berlində öldürülür.

- Gənc zadəgan təhsilini başa vurduqdan sonra uzun müddət iş tapa bilmədiyindən, nişanlısı ondan ayrılır. Daha sonralar yazıçı ingilis dili üzrə repetitorluq edir.

- Bir müddət sonra o, Peterburqdan Almaniyaya miqrasiya edən rus-yəhudi ailənin qızı ilə evlənir. Həmin illər Almaniyadakı yəhudilərin vəziyyəti gündən-gündən pisləşirdi. Məhz bu səbəbdən Nabokovun xanımını milliyətinə görə işdən qovduqdan sonra, gənc ailə Fransaya köçür. Nabokov özünün ən məşhur əsərlərini stol əvəzinə çemodanın üzərində qələmə alır. Parisdə emiqrant həyatı yaşayan yazıçı çox vaxt vanna otağında işləyirmiş. O, çemodanını dizinin üstünə qoyar, yazı masası kimi istifadə edərmiş. Çox maraqlıdır ki, məhz bu ağır şərtlər daxilində o, ingilisdilli ilk əsərini – “Sebastyan Naytın əsil həyatı”nı qələmə alır.

- Fransa Almaniyanın təzyiqi altına düşəndə cütlük ABŞ-a köçməli olur. Onlar yəhudilərin bu zülmədən qurtulması üçün Amerikaya yola düşən sonuncu teploxodla gedirlər. Teploxodda ona vaxtilə yəhudilərin hüquqlarını müdafiə edən atasının şərəfinə lüks kabin ayırırlar.

- Okeanın o biri tərəfinə köçən Nabokov daha sonralar “Lolita” romanı və avtobioqrafiyası istisna olmaqla, ana dilində heç nə yazmır.

- Amerikada ilk əsərlərini ayaqyolunda qələmə almalı olur. Belə ki, şərait-sizlikdən yazı yazmağa yer tapmayan Nabokov yazı makinasını tualetin qapağına qoyur və günlərlə yazırdı ki, alacağı qonorarla ailəsini dolandıra bilsin.

- Amerikada Nabokov universitetlərdə rus ədəbiyyatını tədris etməklə də qazanc əldə edirdi. Belə ki, o, XIX əsr rus ədəbiyyatı kursunun bilicisi kimi tanınırdı.

- “Lolita” əsəri ilk dəfə erotik əsərlər nəşriyyatı tərəfindən nəşr olunur. Müəllif özü bunu əsər dərc olunduqdan sonra bilir.

- Əslində, “Alisa möcüzələr diyarında” əsərini rus dilinə o tərcümə edib.

- Nabokov Nobel mükafatına 4 dəfə namizəd görülsə də, bu mükafatı ala bilməyib.

Hazırladı: ZÜMRÜD